

Stortinget

Vår ref:
25/01055-2**Saksbehandler:**
Eline Skogerbø Sørhaug**Dato:**
17. desember 2025**Høringssinnspill: på Meld. St. 31 (2024-2025) og Prop. 165 L (2024 –2025)**

Barneombudet viser til høring av Meld. St. 31 (2024-2025) og Prop. 165 L (2024-2025). I dette høringssvaret begrenser vi oss til å gi innspill på det som gjelder mindreårige.

Barneombudet mener:

- Det er positivt at det satses på forebygging i Meld. St. 31, men satsningen bør være på tidlig forebygging heller enn reaktiv forebygging.
- At det bør settes inn særregler for utelukkelse av innsatte under 18 år.
- At maksimumstiden på 7 døgn for utelukkelse av innsatte under 18 år er for omfattende og i strid med barnekonvensjonen art. 37.¹
- At ordlyden i ny § 38 e er for vag, og at vilkårene «aller siste utvei og for kortest mulig tidsrom» bør tas inn i hjemmelen.

Meld. St. 31 (2024-2025)

I kapittel 8 Meld. St. 31 står det at regjeringen ønsker å bekjempe kriminalitet, og årsakene til kriminalitet. Barneombudet er positive til regjeringens satsning. Vi mener det er særlig positivt at regjeringen har fokus på målrettet forebygging av barne- og ungdomskriminalitet. Her pekes det blant annet på at det er bevilget penger til å satse på tiltak for å forhindre at barn opplever manglende omsorg og vold i hjemmet. Vi vet at dette gir økt risiko for at barn senere utvikler alvorlige atferdsproblemer og kriminalitet, og vi mener derfor dette er en viktig satsning for forebygging av vold og omsorgssvikt av barn. Til tross for at regjeringen viser at de ønsker å satse på tidlig forebygging, er det fremdeles mye fokus på straffegjennomføring som forebygging mot kriminalitet. Barneombudet er positive til at det satses på flere ungdomsenheter slik at barn ikke må sone i fengsel sammen med voksne, men vi mener likevel at mer av satsningen må skje tidligere, slik at vi forhindrer at mindreårige i det hele tatt begår kriminalitet eller havner inn i kriminelle miljøer.

I stortingsmeldingen påpeker regjeringen viktigheten av barnets beste som et grunnleggende hensyn. De ønsker å vurdere hvordan en enda bedre kan legge til rette for at barnets beste og andre grunnleggende prinsipper i FNs barnekonvensjon etterleves i vurderinger og avgjørelser i lovene som gjelder straffegjennomføring. Barneombudet støtter dette og mener at det i en slik vurdering er viktig at barns stemme blir hørt og vektlegges etter alder og modenhet.

¹ FNs barnekomite generell kommentar nr. 10.

Prop. 165 L (2024-2025)

Forslagene til endringer i proposisjonen som gjelder innsatte under 18 år er kommentert i kapittel 6.4, 6.6. og 7.6. I dette høringssvaret kommenterer vi endringene som presenteres i kapittel 6.4 og 6.7. Vi viser også til vårt tidligere høringssvar på forslag om endring i straffegjennomføringsloven og helse- og omsorgstjenesteloven (fellesskap, utelukkelse og tvangsmidler i fengsel).²

Særregler ved utelukkelse av innsatte under 18 år (kapittel 6.4)

Departementet foreslår å ikke ha særregler om utelukkelse av innsatte under 18 år, fordi de mener forslagene i proposisjonen vil sette tydeligere rammer for utelukkelse som vil redusere behovet for særregler. Bakgrunnen for vurderingen er at flere høringsinstanser har uttrykt bekymring for at reglene vil gjøre det vanskeligere å ivareta et stabilt miljø og at kriminalomsorgen vil mangle verktøy for å skjerme mindreårige innsatte mot uakseptabel adferd fra medinnsatte. Barneombudet er enige i at kriminalomsorgen må ha gode verktøy for å ivareta et stabilt miljø og forhindre at mindreårige innsatte blir utsatt for uakseptabel adferd fra medinnsatte. Vi er likevel skeptiske til at det ikke settes inn særregler på dette området. Barn som sitter i fengsel, er særlig sårbare og de har ofte et sammensatt bilde av flere sårbarhetsfaktorer.³

Barneombudet er enige i at det må være en viss adgang til utelukkelse i tilfeller der det ikke er mulig å oppnå tilfredsstillende beskyttelse ved mindre inngripende tiltak. Samtidig mener vi at det bør være en hjemmel som forplikter kriminalomsorgen å kartlegge innsattes sårbarhetsfaktorer i forbindelse med bruk av tvangsmidler eller utelukkelse. I tillegg burde unge innsatte tilbys en samtale om hvordan utelukkelse eller tvang opplevdes, og hvordan man kan unngå at det gjentas. På den måten får de unge medvirke, noe vi vet er viktig for å redusere bruken av tvang.⁴

Departementet går inn for å sette en maksimalgrense på syv døgn for utelukkelse av mindreårig. I vårt tidligere høringssvar skrev vi at vi ikke støtter forslaget, og at utelukkelse i syv døgn er for lenge. Vi vet at isolasjon og utelukkelse er svært skadelig, særlig for barn. Barneombudet står fast ved forslaget fra vårt tidligere høringssvar om at et vedtak om hel utelukkelse overfor mindreårige bare skal gjelde i 24 timer av gangen. Etter 24 timer med utelukkelse må det fattes nytt vedtak.

Saksbehandlingsregler (6.4.2)

Departementet fastholder forslaget om at kriminalomsorgen skal innhente informasjon fra det tverretatlige teamet og den kommunale helse- og omsorgstjenesten før det treffes beslutning om utelukkelse. I det tidligere høringssvaret fra Barneombudet påpekte vi at ordlyden «så raskt som mulig» er for uklar. Vi etterlyste derfor en konkret tidsfrist for å innhente uttalelse, som eksempelvis ikke bør overstige 24 timer. Vi mener fremdeles at det er nødvendig med en konkret tidsfrist i disse tilfellene.

² [Barneombudets høringssvar](#)

³ [Barneombudets funn etter gjennomgang av saker der barn er fengslet i perioden 2016-2019](#)

⁴ [«Grenseløs omsorg»](#), Barneombudet 2025

Departementet går ikke videre med forslaget om å ta inn i straffegjennomføringsloven at kriminalomsorgen må vurdere hensynet til barnets beste før beslutningen av om en mindreårig skal utelukkes fra fellesskapet. Dette er fordi departementet mener at det ivaretas med forslaget om å lovfeste at det skal fremgå av beslutningen at hensynet til barnets beste har vært et grunnleggende hensyn, og hvordan dette hensynet er avveid mot øvrige hensyn. Barneombudet mener det er synd at departementet ikke tar inn barnets beste som et grunnleggende hensyn for selve vurderingen av utelukkelse. Selv om barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som berører barn, har Barneombudet erfart at barns rettslige stilling og myndighetenes etterlevelse av gjeldende lovkrav, er langt sterkere det barns rettigheter er regulert i særlovgivningen. Vi mener derfor det er viktig at barnets beste som et grunnleggende hensyn inngår i hjemmelen for vurdering av utelukkelse.

Særregler ved bruk av tvangsmidler overfor innsatte under 18 år (7.6)

Barneombudet mener det er svært positivt at departementet har gått videre med at innsatte under 18 år ikke kan påføres spyttbeskytter og de skal ikke kunne plasseres i sikkerhetsseng. Departementet holder også fast ved forslaget om at dagens forhøyede terskel for bruk av tvangsmidler overfor innsatte under 18 år videreføres. Det betyr at ordlyden «tvingende nødvendig» i ny § 38 e første ledd blir stående. Barneombudet kommenterte i sitt tidligere høringssvar at det er uklart hva som ligger i denne ordlyden. Selv om departementet mener at «tvingende nødvendig viser til at tvangsmidler må være siste utvei», mener Barneombudet at vilkårene «aller siste utvei og for kortest mulig tidsrom» også bør tas inn i hjemmelen. Ettersom bruk av tvangsmidler er svært inngripende og kan ha særlig stor skadevirkning for barn, mener vi at hensynet til barns særlige sårbarhet også bør synliggjøres i loven. Dette er for å sikre at det blir en del av vurderingen før inngrep iverksettes.

Med vennlig hilsen

Mina Gerhardsen
barneombud

Eline Skogerbø Sørhaug
rådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.

Torggata 2-4,
0181 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo